

У неким прошлим временима, која по годинама можда и нису била тако давно како нам се са ове дистанце чини, писац или песник, обавезно са одредницом „национални“ био је неупитни, неписани, али утолико и важнији морални ауторитет дотичне нације која је, у својој још малолетној инфантилности тако волела да властиту одговорност пребаци на неку вишу инстанцу, утолико више уколико је она јавно видљива и јасно персонализована. Посебно је то случај био у централној или источној Европи, надасве у данима превласти једне тоталитарне идеологије, што се најбоље може прочитати по споменицима који су подизани на трговима њихових већих градова. Данас би вас млађе генерације, на поновљене исказе сличне – оправдане или не – идолатрије, уколико бисте били довољно несмотрени да је гласно изнесете, вероватно дочекали подсмехом. А некада није било тако смешно. Документарни филм *Грађанин Хавел*, чешког редитеља Павела Кутецког верно дочарава приватну личност чувеног писца, драматурга, есејисте, дисидента и потоњег државника Вацлава Хавела, којем је запала та част да на концу свог испуњеног живота предводи своју земљу из једног система који је свим својим

плишаним

) снагама (с)рушио у нешто у шта су биле загладане генерације источноевропских *бољих духова*

, а што би требало да личи на постварење сањане слободе и демократије, једна *незахвална улога*

припремања терена

транзиционог доба за лидере новог сензибилитета, при распаду старе чехословачке државе, у време када су сви заједно чинили прве несигурне кораке поновног успостављања парламентарног система. Посебно гледаоцима упознатим са основним чињеницама Хавеловог живота и рада, овај филм може бити од изнимне користи, јер доноси слику

људског председника

са свим његовим

тако обичним

малим навикама, особинама и манама, које ће заједно створити целовиту слику ове несумњиво значајне историјске личности у европским размерама. Посете личности које су обележиле деведесете, попут Бориса Јељцина и Била Клинтона, преко толико ишчекиваног концерта „Ролингстонса“, путовања на самит НАТО-а, вечитих сукоба са својим архинепријатељем премијером Вацлавом Клаусом (тренутно, случајно или не, запосленом управо на његовом месту председника државе), смрти супруге, поновне женидбе, па до преузимања дужности, другог мандата или уласка, сада већ нове Чешке

Пише: Дејан Петровић
петак, 21 новембар 2008 15:21

републике у пуноправно чланство Европске уније. Камера Кутецког прати Хавела непрестано, тако да су сви ови битни политички догађаји осликани тек као позадина, а детаљи (у којима се, као што знамо, и сам Ђаво скрива) пре, после и током њих, откривају неког новог, мање познатог Вацлава Хавела. Објективном значају

Грађанина Хавела

домаћем гледаоцу додатно доприноси културолошка сличност и страховити дисбаланс када упоредимо те чешке ипак лагодне и лепршаве, пуне оптимизма године нове наде након деценија страха и патње, са нашом катаклизмичком и трагичном последњом декадом прошлог века на Балкану, која се донекле лакше проживљавала управо маштајући о појави једног таквог „српског Хавела“, само када би га било. Овај документарац не нуди ништа епохално и управо је у томе његов највећи квалитет! Уживање у малим стварима, ситницама, свакодневним детаљима и истим таквим, малим, готово па

безопасним

скандалима, нешто је што нам је свих тих година које прати

Грађанин Хавел

сигурно промицало и чију вредност са ове дистанце још лакше можемо да уочимо, све саплићући се да, накнадном памећу вођени – неуспешно, а него како друго – надокнадимо пропуштено. (* приказ објављен у културном додатку „Вечерњих новости“)

Још откако се пре неколико година појавило бразилско чудо *Cidade de Deus* морало је постати јасно да ништа више не може остати исто. Тако је и било. Према оцени публике најбољи филм „Слободне зоне“, заједничко дело Данца Асгера Лета и нашег Милоша Лончаревића

Духови Cite Soleil

више је од површинске сличности надалеко злогласног периферијског кварта престонице Порт-О-Пренса (Град Сунца) и горепоменутог (Град Бога) бразилског пандана, толико да су и УН објавиле да је ово место које насељава чак пола милиона становника, на само два сата лета од монденског Мајамија, најопасније на Земљи. Хаити је иначе једна од оних неуралгичних тачака на планети за које поуздано знате да живот у њој подсећа на живи ужас, али вас то свакодневно превише не дотиче. Управо је одважност и, зашто не рећи,

обилата срећа

Милоша Лончаревића заслужна за сам дубински, непосредни увид у функционисање овог слама, Cite Soleila. Убедљиво најбоље режиран филм на фестивалу у сваком тренутку одаје руку мајстора, у наизменичном маниру кратких резова, адреналина и енергије који не прекидају висок ниво динамике; у првом плану прати исповести два брата, Билија и Тупака, лидера „Шимера“, неформалне

преторијанске гарде

председника Жан-Бертран Аристида, који служи свој други мандат након повратка из присилног егзила 1991. Браћа међусобно имају константно амбивалентан однос, чему на интензитету никако не одузима појава привлачне и мистериозне француске хуманитарне раднице Леле. Обојица нису лишени амбиција, које су различитог карактера: Тупак жели да оствари светску музичку каријеру, по узору на свог истоименог америчког реп идола,

Зона истине, љубави и слободе (2)

Пише: Дејан Петровић
петак, 21 новембар 2008 15:21

док ће Били отворено исказивати претензије ка уласку у политички живот Хаитија. Чланови ове специфичне милиције колоквијално се називају „духовима“ (отуда и наслов филма) због чињенице да су њихови животи већ унапред прежаљени. Хаотичан преглед ситуације због којег ће гледаоцу бити потребно добрих сат времена да (се) разабере ко, коме, где и шта, потиче из драгоцене аутентичности

погледа одоздо

на све оне Велике Приче политике, економије и идеологије, које масовни медији тако радо увек изнова испоручују, а бескрајне масе им се увек изнова вољно препуштају. Једна од побуна која долази из унутрашњости уродиће плодом 2004. године и Аристид ће бити присиљен да напусти власт и поново побегне из земље, а француске и америчке трупе ће се у

пуној ратној опреми

осмелити да уђу у Град Сунца и изврше опште разоружање, након чега ће се *каријери*

, а недуго затим и животима наших протагониста, неумитно приближити крај. Али свакако не и зачараном кругу насиља који ће за још дуго времена остати једини разумљиви језик житељима овог острва.

Духови Cite Soleil

нису артифицијелна, у дебелој хладовини холивудских студија смишљана фикција, него пунокрвни увид изблиза у праву истину нашег света, у којој морате постати лично емотивно инволвирани. Толико да напоследку изгубите све пријатеље који су вам то у међувремену постали. Врхунски филмски реализовано, ангажовано сведочанство које вас не може оставити равнодушним, уз много, много одличне музике поврх свега.

Има ли ишта боље на овом свету за дванаестогодишњег дечака од летњег распуста, када су дани најдужи, стара школска година завршена, а нова се још ни не назире на хоризонту? У можда понајбољем остварењу овогодишње фестивалске селекције *Ово је Енглеска*

Шејн Медоуз нас води на лирско путовање у енглеску провинцију кроз евоцирање успомена из властитог детињства, које ће неколико деценија након догађаја о којима говори, коначно успети филмски да уобличи. Толико чекање се исплатило. Ране осамдесете у овој земљи нису биле баш године из снова, мека диктатура госпође Тачер, бесмислени фокландски рат, економска криза, свеprisутни осећај безнађа, замирање панка, рађање новог таласа, венчање дубоко несрећног краљевског пара; све су добро знане скице за портрет, којима ће Медоуз, све уз онај неодољиви искварени нагласак својих јунака, ненаметљиво овековечити и зналачки реконструисати једну епоху. Мали Шон је рано остао без оца,

несталог у акцији

негде на Фокландима, нема пријатеља, штавише је свакодневно изложен сваковрсном малтретирању околине, све док једног дана у подвожњаку не стекне нове пријатеље и прикључи се групи коју они представљају.

Они

су skinheads, једна од њихових старих, бенигних варијанти, које нам данас делују тако наивно и заводљиво, како вероватно сами себи никада нису изгледали. Све док једног

Зона истине, љубави и слободе (2)

Пише: Дејан Петровић
петак, 21 новембар 2008 15:21

другог дана, повратком из затвора некадашњег припадника овог
ганга

ствари поново не промене, касније историјски добро познати, ток. Што ће кулминирати прво у бесмисленим наклапањима, а потом богами повремено и физичким демонстрацијима става о супремацији беле расе, и то разуме се онде где иста није ни угрожена. Саме зачетке те поделе ове две

школе мишљења

можемо видети из визуре невиног и збуњеног детета које се ту затекло пре свега из очајничке потребе за

било каквом

идентификацијом – као да и већина много крупнијих дерана из овакве и сличних
невладиних организација

у њима нису истим поводом – све до коначног разлаза, персонификованог ритуалним бацањем

свете

енглеске заставе у оближње море, чиме ће се прича симболички и завршити. Ствари су отишле предалеко и мали Шон ће се вратити својој рутинској егзистенцији, трајно пак обогаћен драгоценим искуством боравка са групом

клипана свих доба

регрутованих из редова фрустриране радничке класе. Упркос бројним квалитетима, овај филм пати од уобичајено моноцентричног погледа на ствари када се ради о мемоарским делима, више него што је потребно, одлучан да ствари представи баш онако какве их је протагониста доживео, пропуштајући тако коју прилику за широм сликом и оштријом поентом, које су биле ту надомак руке. Одлична глума и музика ће се дуго памтити, а антологијске су сцене Шона са његовом „девојком“ Смел или трагикомичан кадар петорице одметника у ходу, који су, сасвим-озбиљно-без-зезања, намерили да лично реше ствар незапослености и помањкања

здравог

патриотског сентимента. Од једног обичног распуста сасвим довољно, а још пре његовог краја ћете пожелети да ово носталгично, ама и те како педагошко, присећање погледате још који пут!

Жанровска отвореност и концепцијска ширина „Слободне зоне“ своје пуно оправдање добила је приказивањем *нечега сасвим другачијег*: мучне и тегобне приче о правој истини транзиционе Нове Европе, како би исту саркастично назвао у

Таксију до тамне стране

више пута помињани Доналд Рамсфелд. Филм Џефрија Смита

Енглески хирург

(добро сте прочитали: није

пацијент

!), по мишљењу критичара

Гардијана

најбољи документарца последњих неколико година, на велики екран доноси причу искусног енглеског (неуро)хирурга Хенрија Марша који је током својих посета Украјини

Пише: Дејан Петровић
петак, 21 новембар 2008 15:21

веома заволео ту

далекоисточну

европску земљу и увек јој се, и то у професионалном својству, радо враћа. Мора бити да просечан западни гледалац Украјину доживљава тек као још једну у низу новонасталих држава створених распадом источног лагера, а које све једна другој наликују као јаје јајету, па је тако приликом прве посете доктора Марша локалној болници 1992. дошло до истинског шока. Док су се милионске масе одушевљено препуштале

лепотама националистичког порока

иживљавајући дуго деценија пригушиване страсти, дотле су спретније и приземније групе олигарха и економско-политичких моћника сасвим трезвено гледале како да што ефикасније и неприметније – да се Власи не досете – преведу огромна, непрегледна „ничија“ богатства у своје приватне џепове, разуме се, уз свесрдну и надасве добровољну гласачку подршку оних првих. Не чуди, стога, катастрофално стање државних болница почетком деведесетих, када више није било свемоћне совјетске државе да о њима води рачуна. Ако можете да замислите шта значи „импровизација“ на словенски начин, онда би то можда био најприближнији опис услова у којима су украјински хирурзи тада, а углавном и сада, радили и раде. Познато је да сваки хирург, како гласи (не)популарна изрека, за собом остави омање гробље, тако да високи ризици тог посла у оваквом окружењу могу бити само додатно вишеструко увећани. Ни Хенри није изузетак, јер је због грешке у процени дошло до смрти мале Тање, што до данас не може да прежали, па и даље остаје у пријатељском контакту с њеном мајком и покушава да спасе животе што више болесних Украјинаца, а то му углавном и полази за руком. Кулминација овог филма, која свакако није за оне са слабијим срцем, долази приликом детаљног вишеминутог приказа операције на отвореном мозгу пацијента, употребом прилично примитивних средстава, за време које се, по речима редитеља, деветоро гледалаца на пројекцијама онесвестило. Ни ту није крај бизарностима везаним за овај пројекат: да ли сте знали да је музику за једно

овакво

остварење радио нико други до Ник Кејв?

Енглески хирург

настоји да пружи натуралистички приказ оперативних активности и унутрашњих емоција једног временског професора, који и поред свих тешкоћа и даље опстојава у намери да својим медицинским знањем помогне колегама и спаси колико год је могуће живота. На овом месту престаје свака расправа о евентуалним филмским квалитетима или манама овог дела и преостаје само задовољство у чињеници што је један такав документарцац уопште имао прилику да негде буде приказан.

Млади њујоршки редитељ Џејсон Кон освојио је награду за најбољи документарни филм на фестивалу Санденс 2007, за свој целулоидни првенац *Манда Бала: пошаљи метак* који му је одузео пуних пет година рада, али коначан резултат оправдава уложени труд. Рађен препознатљивим, супериорним филмским језиком,

Манда Бала

представља својеврсни мозаик свеprisутног насиља и корупције у модерном Бразилу и сву дубинску повезаност наоко независних случајева. Растућа економска и социјална

Зона истине, љубави и слободе (2)

Пише: Дејан Петровић
петак, 21 новембар 2008 15:21

диференцијација ове велике земље, савршеном пропорцијом одражава бескрајну спиралу уличног насиља, која се истовремено одиграва на оба пола та два све удаљенија спектра. Кон је, срећом, избегао најчешћу грешку аутора ангажованих филмова да се отворено и наметљиво – покатак чак и пропагандистички – опредељују за једну страну, пружајући овде непристрасан преглед постојеће ситуације, анализу, а не саму информацију, која је тамошњим људима већ ионако одавно позната, мада филм у самом Бразилу још увек није приказан. Огромна национална богатства из северних и североисточних покрајина земље напросто нестају у преварантским

а ла

Дафина & Језда

акцијама локалних моћника, док за то време ретке метрополе, попут Сао Паола, пре свих, уживају у обиљу незапамћених димензија. У филму су равноправно представљене све стране у процесу. Жртва уличне отмице (којој су одсечена оба уха); богати пластични хирург (који се специјализовао управо за реконструкцију тог дела тела); отмичар (који ће вам у својој исповести изложити савршену логику која нагони милионе маргинализованих на ступање у тај

посао

); главни негативац оличен у најмоћнијем политичару Бразила (за кога упркос свему људи и даље

добровољно

гласају); вођа специјалне јединице полиције (у чијем тиму је на двадесет милиона становника Сао Паола свега осамдесет људи!); те најзад млади милионер (више него оправдано забринут за свој живот и имовину). Разноврсност метода које ће испробати у сврху своје заштите доиста је импресивна: од вожње искључиво блиндираних аутомобила (комада три), преко куповине приватних хеликоптера (веома уносан посао у Сао Паолу!) и похађања

специјализованих

курсева за „само-заштиту“, па до уградње имплантата преко којих га је могуће лоцирати двадесет четири часа дневно, чиме ће, додуше, изгубити свако право на приватност, али умногоме увећати своје шансе за безбедно преживљавање у овом граду. С тим што наглашава како ће обавезно уградити

два

, и то од различитих фирми, пошто је као искусан софтвераш добро упућен у предности употребе производа различитих произвођача! Зачарани круг пљачке, отмица, страха и насиља свеprisутан је, а сви путеви воде у Сао Паоло. Деца у фавелама се играју отмица и импровизују сечење делова тела, док прави отмичари делове свог плена *хуманитарно*

улажу у асфалтирање или помоћ локалној заједници, када се већ за то неће побринути надлежни

капитални министар

, што све, напослетку, враћа у неку перверзну равнотежу. Тако да нема места иронији када маскирани отмичар говори како има десеторо (?) деце, јер – никад не реци никад – можда баш једно од њих некада постане председник! Ако вам до сада није било познато шта уистину значи она фамозна кованица „истраживачко новинарство“, након гледања

Манда Бала: пошаљи метак

више нећете имати оправдања за његово игнорисање.

Пише: Дејан Петровић
петак, 21 новембар 2008 15:21

Многе ће можда изненадити податак да је тек један од приказаних седамнаест наслова који су изабрани у селекцију фестивала овог типа класичан ратни филм: израелски *Тврђава Бофор*

Јозефа Седара. Иако ни он није баш сасвим класичан, нарочито ако имамо у виду ону стару мудрост која нам говори како је заправо сваки филм који говори о рату, самим тим аутоматски и анти-ратни филм, то у великој мери можемо применити и на

Тврђаву Бофор

. У својој матичној домовини помпезно најављиван као „први велики израелски ратни филм“, он махом ипак одсликава унутрашње светове и моралне дилеме својих јунака, групе војника распоређених око тврђаве на врху планине у јужном Либану, која је прелазила у посед различитих страна током стотина и стотина немирних блискоисточних година. Седар заправо илуструје стварне догађаје из недавне историје, од пре мање од једне деценије. Ипак, овде ратна збивања могу бити примећена само посредно, до озбиљнијих ватрених окршаја никако неће ни доћи, а сусрета са непријатељима нема ни на видiku. Метаморфозе које ће неки од ових граничара до коначног рушења Тврђаве Бофор доживети, иако вероватно за њих саме значајно искуство, нису апсолутно ништа ново, што већ много пута нисмо виђали на великом платну, и то у далеко бољим изведбама, мора се признати. Примедбу аутору морамо упутити и због недовољне експликације страном гледаоцу – а очигледно је да његово дело има претензије на глобалну публику – право значаја овог историјског фортификацијског објекта, који, назиремо, представља нешто више од обичне војне утврде, али док ће домаћем гледаоцу то можда бити и занимљиво у својој саморазумљивости, највећи део међународне публике ће на овом месту остати безнадежно

изгубљен у преводу

и изгубити можда оригинално битне слојеве значења. Углавном, традиционално су Јевреји по сваку цену, и живота наравно, бранили положаје на тој планини, што се у наведеној традицији назива Масада, док ће као потврду доласка другачијих, а тако речитих особених

знакова времена

наши протагонисти завршити извршавањем наређења о мирољубивом повлачењу, уз експлозивно разарање древне тврђаве. У име тих промена, отац једног од погинулих момака на државној телевизији ће јавно изјавити како

није

добро васпитао свог сина – самим тим што је сада мртав, што је дефинитивни ударац некада преовлађујућем начину мишљења у вези схоластичког спора да ли је важнија славна победа у борби око магловитих циљева или частан узмак уз очување људских живота, колико је то могуће. Ту основну поруку редитељ ће, у свакако предугих 124 минута, пренети сасвим пристојно и коректно, ипак нас ускраћујући за прави одговор на питање шта је то ново понудио у свом филму, а што већ нисмо видели много, много пута пре тога.

Марсела је једна сасвим обична жена, чије згоде (Хегел би то боље назвао: *удесе*) имамо прилику да пратимо кроз све Сциле и Харибде с краја бурног двадесетог века, током пуних двадесет шест година, откако је редитељка Хелена Трештикова одлучила

да бележи све више и мање битне ситнице из њеног живота, накнадно их рекапитулиравши у документарном филму који је сада пред нама, насловљеном кратко и једноставно по имену своје главне јунакиње. Од првог брака и детета, па до првог развода, преко другог брака и детета, па до другог развода, ова простодушна жена доживљава, по сопственом осећању света, пораз за поразом, прекиданим тек понеком светлијом епизодом и уз присуство вечите наде у Долазак Чуда. Или бар мушкарца с брковима, који воли кантри. Веома занимљив редитељски приступ подсећа на играну форму филма

Труманов шоу

, као и на безбројне

радиоактивне

популарне

Reality Show

серијале, али пажљиво одабрани и укомпоновани детаљи одају врсног znalца иза камере, с наглашеном емоцијом за протагонисте своје приче. Многи моменти овог остварења су, у тренутку снимања, забележени сасвим случајно, да би протоком времена задобили потпуно ново, важно значење. И тако дан за даном, пред коцкастим екраном,

as time goes by

долазе и пролазе режими, идеологије, државе, а сироти обичан, мали човек свеједнако мора да смисли начин како да нађе своје место под сунцем, што за Марселу неће бити баш лак подухват. Од једноличног сивила чешких осамдесетих, дефинитивног – после неколико покушаја – разлаза са првим мужем, рођења сина са тешкоћама у развоју, смрти другог супруга, губитка посла, па до судбоносне тачке финалне трагедије – насилне смрти старије ћерке, Марсела неуспешно настоји да се (само)позиционира у односу на сав тај сурови и хладни свет. Међутим, овај филм као да представља огледни пример типичне особе формиране у раздобљу „реалног социјализма“, много више него што му је то била примарна интенција. Она никада није путовала у иностранство, практично никада није предузела нешто да промени околности свог живота, заправо је одличан показатељ особе којој-се-ствари-догађају, по неком свом произвољном хронолошком реду и хиру. Марсела може да егзистира само у трпном стању, и ни једног тренутка не помишља да одлучно раскине са дотадашњим понашањем, које увелико превазилази зону типичног, безвољног словенског фатализма. Да у томе нипошто није (генерацијски) изузетак, довољно говори чињеница да је од првобитно замишљене ТВ епизоде

Марсела

прерасла у дугометражни филм на захтев многобројних гледалаца који су јој континуирано слали писма подршке. Осећај тупог, нејасног незнања, брзо ће изазвати емпатију и идентификацију хиљада и милиона сличних судбина, што је неочекивана добит од овог вредног и квалитетног документарног остварења.

Контроверзама савремене Кине посвећена су чак два филма на овој „Слободној зони“. Поред симпатичног *Гласајте за мене* далеко већу пажњу публике привукао је наслов *Уз Јангце*

младог редитеља Јунга Ченга, али ни он није оправдао толика очекивања. У земљи која броји готово четвртину целокупне светске популације, све мора бити грандиозно, тако да се у тој особеној игри Великих Бројева улози драматично подижу. Ако је потребно приступити изградњи мегаломанске бране „три клисуре“, како се помпезно званично наводи највеће хидроелектричне бране у историји, неће се жалити времена и труда да буде расељено 2 000 000 (словима: два милиона!) људи, староседелачког становништва, што у Кини и не представља разлог за неку претерану бригу, као што би то чинило било где другде. Јединствен правац економског развоја који је одабрало политичко руководство из једине тамошње партије, веома је духовито представљен у вицу са самог почетка филма. „Разговарају Кинез и Американац, да ли треба примењивати капитализам или комунизам. У случају првог се скреће десно, а у случају другог лево. Американац, наравно, скрене десно, а Кинез укључи леви жмигавац и – такође скрене десно!“. Ченг је лично ишао на тзв. опроштајно крстарење овом митском реком, са родитељима и дедом, који ће, сећајући се сличних путовања из својих млађих дана, мало тога бити у стању да препозна: економски и сваки други напредак уистину је импресиван. Како је то приметио један од актера филма, њихова земља је толико моћна да може, само ако јој се тако прохте, да заустави и овако гигантску реку. Толико моћна да је у стању да направи најдужу пругу на свету, све до Ласе на Тибету, или на онакав начин организује Олимпијске игре у Пекингу, између осталог.

Уз Јангце

прати путовање суперлуксузне јахте, на којој су махом запослена деца из сиромашних насеља тик поред реке. Сви одмах добијају енглеска имена и сви се веома труде да се потпуно адаптирају у угоститељским пословима који подразумевају услужан контакт са богатим страним гостима. Ток радње углавном прати девојчицу из веома сиромашне породице и њен одлазак на брод, заједно са својим другарицама. Аутор је вероватно хтео да нагласи вртоглаву брзину промена у модерној Кини, као и да подвуче болан контраст између све већих социјалних разлика у једној номинално комунистичкој

земљи, која у сврху светлог циља развоја и прогреса не мари превише за традиционалан начин живота, какав су локални житељи практиковали кроз векове. Узимајући као олакшавајућу околност да је у питању први дугометражни документарца редитеља, добре намере тешко да могу бити све оно што се рачуна, напосто је оваква тема захтевала бољег аутора који би квалитетније искористио уникатну прилику, до какве се не долази сваког дана, за убедљиво ангажовано остварење.

Најјачи фестивалски адут „Слободне зоне“ оправдано је сачуван за крај. Фасцинантна биографска прича „ђаволовог адвоката“ Жака Вержеса, можда најпознатијег по случају одбране бившег нацистичког злочинца Клауса Барбија – иако је још са седамнаест година заједно са братом близанцем ступио у редове покрета отпора против немачке окупације – стиже нам од стране реномираног француског редитеља Барбета Шредера. И летимичан поглед на списак неких од његових клијената оставиће вас без даха: Мао Це Тунг, Садам Хусеин, Пол Пот, Јасер Арафат, Карлос звани Шакал, ајатолах Хомеини, Клаус Барби и... Слободан Милошевић! *Адвокат терора* ни не покушава да понуди коначан одговор на питање да ли се ради о циничном манипулатору жељном медијске

пажње, поремећеном дијаболичком уму или самом Mastermindу Зла, него се пре усредсређује на осветљавање неких од круцијалних тачака у животу овог контроверзног француског адвоката. Образован, дрзак, харизматичан и елоквентан, пажњу на себе скренуо је чувеним случајем Цамиле Бухард, прелепог симбола алжирског отпора и борбе за слободу и независност, или окореле терористкиње која не заслужује ништа боље од смртне казне која јој је првобитно додељена, како вам воља. Након што је успео да јој спаси живот, а после изласка из затвора чак и ожени (!), Вержес је читавог свог приватног и професионалног живота настојао да ухвати тај, мора бити, неодољиви адреналински импулс, истовремено перманентно уживајући у стању мистификације које је свесно ширио око себе. Немојте ни сумњати да је радо преузимао случајеве најекспониранијих терориста у земљама западне Европе седамдесетих година прошлог века, али и случајеве напада на израелске спортисте на минхенској Олимпијади 1972, крвавим камбоџанским кампањама свог колеге са Сорбоне и личног пријатеља, Пола Пота, а као врхунац мистерије понавља се тајанствени „нестанак“ од 1970. до 1978. који на његово очигледно задовољство, ни до данас није разрешен. Склон вербалном егзибиционизму, на провокативно питање да ли би бранио и самог Хитлера, луцидно одговара да би, и још горе од тога, прихватио би чак и случај Буша јуниора, под условом да се овај претходно изјасни као крив! По речима пријатеља интимно дубоко емотиван, развио је посебан однос са немачком револуционарком (претходно удатом за Карлоса!) Магдаленом Коп. Посебно осетљив на људско достојанство, углавном га примењује на оне за које сви други мисле да би им га – због њихових поступака – требало ускратити. И заиста, није ли то занимљиво морално питање: има ли и злочинац право на сопствено достојанство?! Нарочито када је танка црвена линија која раздваја терористу од борца за слободу тако суптилно неухватљива, на различитим местима, од различитих аналитичара, у различита времена. Местимично умешно прошарано избором најскандалознијих новинских исечака из тог доба,

Адвокат терора

је врхунско остварење које проговара о другој страни нашег саморазумљивог легалног правног система позитивних норми и нагони нас на преиспитивање оних дубоких амбивалентних порива у нама, за које смо тако наивно мислили да смо их успешно разрешили.

Тиме је стављена тачка на четврто издање фестивала у организацији Културног центра „Рех“. Већ традиционално, сав приход од продатих улазница ишао је у хуманитарне сврхе, овог пута за куповину мамографа за рано откривање рака дојке, односно техничку обуку особља. Генерални утисак је за нијансу слабији од прошлогodiшње „Слободне зоне“, која је успоставила неке стандарде који ће тешко уопште бити поновљени, а поготово надмашени, чему у прилог говори и нешто мањи број посетилаца СЗ-4. Пре свега, нити један од понуђених наслова се није доминантно издвојио у односу на остале, по чему бисмо ово издање могли памтити и за неколико година. Иако су ласкаве оцене неких гостију како се ради о најбољем фестивалу у источној Европи свакако одраз пригодн(ичарск)ог претеривања, фестивал оваквог типа се већ чврсто позиционирао у београдском културном простору и задобио своју можда не тако многобројну, али верну и јасно профилисану публику. Организатори морају бити свесни

Зона истине, љубави и слободе (2)

Пише: Дејан Петровић
петак, 21 новембар 2008 15:21

да је наредна година од круцијалне важности, не само да се заустави лагани силазни тренд, него и да се дефинитивно осмисли шта жели се постићи овим фестивалом који би био значајан догађај и у култури далеко већој него што је то наша.